

מַלְכִּים יִרְאוּ וְקָמוּ שָׂרִים וְיִשְׁתַּחֲווּ, וְלִשְׁוֹן לְבָבוֹ נֶפֶשׁ לְמַתְעַב גּוֹי
הֵינּוּ שֶׁהַבּוֹיִים וְהַמַּתְעַבִּים בַּעֲבִירוֹת שְׂבִידָם גַּם כֵּן יִגְאָלוּ, כֹּאמֹר
בְּהַמְשָׁךְ הַפֶּסֶק מַלְכִּים יִרְאוּ וְקָמוּ שָׂרִים וְיִשְׁתַּחֲווּ, כְּלוּמֹר,
שֶׁהַמַּלְכִּים וְהַשָּׂרִים יִקְוֹמוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לַפָּנִי יִשְׂרָאֵל.
אֲמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְהֵלֵא כִּבְר נֶאֱמַר (ירמיה ד א) אִם תִּשׁוּב יִשְׂרָאֵל
נָאֻם ה' אֵלֵי תִשׁוּב, כְּלוּמֹר, אִם יִשׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה, יִשׁוּבוּ
לְגִדּוּלָתָם וּכְבוֹדָם הָרָאשׁוֹן, וּמוֹכַח שִׁיגָאֵלוּ רַק עַל יְדֵי שִׁיעוּשׁ
תִּשׁוּבָה.

אֲמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻעַ, וְהֵלֵא כִּבְר נֶאֱמַר לֵאחֲרֵי שֶׁהַתְּגִלָּה לְדִנְיָאֵל
בְּנִבְוָאָה שֶׁלִּפְנֵי הַגְּאוּלָּה תְּהִיָּה עַת צָרָה גְּדוּלָּה לְיִשְׂרָאֵל, (דניאל יב
ה:) 'וְרָאִיתִי אֲנִי דְנִיָּאֵל וְהִנֵּה שְׁנַיִם אַחֲרָיִם עֹמְדִים אֶחָד הֵנָּה לְשִׁפְת
הַיָּאֵר וְאֶחָד הֵנָּה לְשִׁפְת הַיָּאֵר, וְיֹאמֶר וְאֶחָד מֵהָעוֹמְדִים עַל שִׁפְת
הַיָּאֵר [וְ] לְאִישׁ לְבוּשׁ הַבְּדִים אֲשֶׁר מִמַּעַל לְמִימֵי הַיָּאֵר עַד מִתִּי קָץ
הַפְּלָאוֹת, וְאֶשְׁמַע אֶת הָאִישׁ לְבוּשׁ הַבְּדִים אֲשֶׁר מִמַּעַל לְמִימֵי הַיָּאֵר
וְיִרְרֵם יִמִּינוּ וְיִשְׁמָאֲלוּ אֶל הַשָּׂמַיִם וְיִשְׁבַּע בְּחֵי הָעוֹלָם כִּי לְמוֹעֵד מוֹעֲדִים
וְחָצִי וּכְבֻּלוֹת נִפְץ יָד עִם קִדְשׁ תִּכְלִינָה כָּל אֶלֶּה, וְלִשְׁוֹן לְמוֹעֵד
מוֹעֲדִים מְלֻמֶּדֶת שִׁישׁ קָץ מִסֻּיִם שְׁבוּ יִכְלוּ כָּל הַצְרוֹת וַיְבוּא
הַמַּשִּׁיחַ, וּזְמַן זֶה הוּא כְּבֻלוֹת נִפְץ יָד עִם קִדְשׁ, כְּשִׁיכְלָה חוּזֵק יָדָם
שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיָּה נִפְוָץ לְכָל מְקוֹם לְהִרְאוֹת גְּבוּרָתָם, וְהֵינּוּ אֶפִּילוֹ
אִם לֹא יַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל תִּשׁוּבָה, שְׁהִיָּה נִשְׁבַּע בְּדַבָּר הַמְּלָאךְ בִּשְׁם ה'
עַל זְמַן זֶה. וְיִשְׁתָּךְ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כְּשִׁשְׁמַע רֵאִיָּה זֶה, וְקִיבֵל אֶת דְּבָרֵי רַבִּי
יְהוֹשֻעַ.

הַגְּמָרָא מְבִיאָה מִימְרָא נֹסֶפֶת עַל קָץ הַגְּאוּלָּה: וְאֲמַר רַבִּי אֲבָא, אִין
לָךְ קִין כְּגֻלָּה – גְּלוּי וּבְרוּר יוֹתֵר מִזֶּה הָאִמּוּר בִּפְסוֹק לַחֲלֹן, שְׁנֶאֱמַר
(יחזקאל יח ח) 'וְאַתֶּם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנִפְכֶּם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׁאֹו לְעַמִּי
יִשְׂרָאֵל וְגו' כִּי קָרְבוּ לְבֹא, כְּלוּמֹר, בִּשְׁעָה שֶׁתֵּתֵן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶת
פִּירוֹתֶיהָ בְּעֵין יַפֵּה הָרִי זֶה סִימֵן שִׁישְׁרָאֵל קְרוֹבִים לְבֹא, וְהֵינּוּ
שִׁיבּוֹא הַמַּשִּׁיחַ.

מִימְרָא נֹסֶפֶת: רַבִּי (אֱלִיעֶזֶר) [וְאֱלִיעֶזֶר] אֹמַר, אָף מִפְּסוֹק זֶה יֵשׁ
לְלַמּוֹד סִימֵן לַעֲתֵי הַקֵּץ, שְׁנֶאֱמַר בְּעֵינֵי הַגְּאוּלָּה (מכריה ח ט) 'כִּי לִפְנֵי
הַיָּמִים (הַאֵלֶּה) [הַהֵם] שְׁכַר הָאָדָם לֹא נִהְיָ וְיִשְׁכַּר הַכֹּהֵנִים אֵינֶנָּה
וְלִיּוֹצֵא וְלִבָּא אִין שְׁלוֹם מִן הָצָר, וְהֵינּוּ שְׁבָאוֹתוֹ זְמַן שֶׁלִּפְנֵי הַגְּאוּלָּה
לֹא יִהְיֶה שׁוּם אָדָם מִשְׁתַּכֵּר מִמּוֹן, וְאָף לֹא יִשְׁתַּכְרוּ מִמּוֹן בַּעֲבוּדַת
הָאֲדָמָה שֶׁנַּעֲשִׂית עַל יְדֵי בַּהֲמוֹת.

הַגְּמָרָא מְבִאֵרֵת אֶת הַפֶּסֶק שֶׁהֵבִיא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. מְבִרֵרֵת הַגְּמָרָא:
מֵאִי – מִזֶּה פִּירוּשׁ הַפֶּסֶק (שם) 'לִיּוֹצֵא וְלִבָּא אִין שְׁלוֹם מִן הָצָר, רַב
אֲמַר, אָף תְּלִמְדֵי חֻקִּים, שְׂכָנוֹת כְּהֵם לִשְׁוֹן שְׁלוֹם, דְּכִתְבִּי (תהלים
קט טס) 'שְׁלוֹם רַב לְאַהֲבֵי תוֹרָתְךָ, אָף לֵהֵם אִין שְׁלוֹם בָּאוֹתוֹ זְמַן,
מִפְּנֵי צָר – מִפְּנֵי רֹב הַצְרוֹת. וְשִׁמּוּאֵל אֲמַר, עַד שִׁיְהִי כָּל הַשְּׂעָרִים
בּוֹלָן שְׁקוּלִין – שִׁיְהִיָּה מַחֲרִי כָּל הַדְּבָרִים שׁוּה, שִׁיְהִי כוֹלֵם בּוּזֵל.

מִימְרָא נֹסֶפֶת: אֲמַר רַבִּי חֲנִינָא, אִין בֶּן דְּדוֹר בָּא עַד שִׁתְּכַשְׁשׁ דִּג
לְחִילָה לְצוֹרֵךְ רִפּוּאָתוֹ, וְלֹא יִמְצָא, שְׁנֶאֱמַר (יחזקאל לב ד) 'אִי אֲשַׁקֵּעַ
מִימֵיהֶם וְנִתְּרוּתָם בְּשִׁמּוֹן אֱוִילָא, וְהֵינּוּ שִׁיְהִי כָּל הַמִּיּוֹמוֹת עֵבִים
וְסַמִּיכִים כְּשִׁמּוֹן, וּמַחֲמַת כֵּן לֹא יַעֲלוּ הַדְּגִים בַּחֲכָה. וְהִרְאִיָּה שִׁפְסוֹק
זֶה עוֹסֵק בּוֹמֵן הַגְּאוּלָּה, דְּכִתְבִּי (פְּתִירִיָּה) (יחזקאל כט כא) 'כִּיּוֹם הַהוּא
אֲצִמִּיחַ קֶרֶן לְבֵית יִשְׂרָאֵל, וְהֵינּוּ שְׁבָאָה הַגְּאוּלָּה.

מִימְרָא נֹסֶפֶת: אֲמַר רַבִּי חֲמָא בֶּר חֲנִינָא, אִין בֶּן דְּדוֹר בָּא עַד שִׁתְּכַלָּה
מַלְכוּת הוֹלָה מִיִּשְׂרָאֵל – אֶפִּילוֹ מַלְכוּת וְשׁוּלְטָנוּת מוֹעֵטָה בְּיוֹתֵר לֹא
תְּהִיָּה בִּישְׂרָאֵל, שְׁנֶאֱמַר (ישעיה יח ה) 'זְכִּירֵת הַזְּלוּלִים בְּמִשְׁמְרוֹת וְאֶת
הַנְּטִישׁוֹת הַסִּיר הַזֶּה, כְּלוּמֹר, שֶׁהַזְּלוּלִים שֶׁהֵם עֲנֵפֵי הַגֶּפֶן,
וְהַנְּטִישׁוֹת שֶׁהֵם הַנְּטִישׁוֹת הַקִּטְנוֹת, שֶׁהֵם רִמּוֹ לְשָׂרִים וְהַשּׁוּפְטִים
שֶׁבִּישְׂרָאֵל, יִסְרוּ וַיְכַרְתּוּ, וְכִתְבִּי פְּתִירִיָּה (שם ח ז) 'כַּעֲת הַהִיא יוֹכֵל שִׁי
לֵחַ אֲבָאוֹת עִם מִשְׁשָׁף וּמוֹרֵם, וְהֵינּוּ שְׁבָאָה הַגְּאוּלָּה וְהַגּוֹיִים יִבְיֹאוּ
בְּמַתְנָה לֵה' אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיָּה 'מְמוּשָׁךְ וּמוֹרֵט', שְׁהִיָּה הַגּוֹיִים
מוֹשְׁכִים אוֹתָם מִכָּאן וּמִכָּאן, וּבִכְךָ הִיוּ מוֹרְטִים אֶת שַׁעַר רֹאשָׁם
וְזֻקְנֵם.

אֲמַר וְעִירִי, אֲמַר רַבִּי חֲנִינָא, אִין בֶּן דְּדוֹר בָּא עַד שִׁיְכָלוּ נִפְי הָרוֹת –
גְּאוּתֵינִים מִיִּשְׂרָאֵל, שְׁנֶאֱמַר (צפניה ג יא-יב) 'כִּי אִי אֲסִיר מִקִּרְבְּךָ עֲלִיּוֹ
נֶאֱוָתְךָ, שִׁיּוּצִיָּה ה' מִתּוֹךְ יִשְׂרָאֵל אֶת הַגָּאִים שְׁבָהָם, וְכִתְבִּי בִּפְסוֹק

הַבִּא 'וְהַשְׂאֲרִיתִי כִּקְרָפָה עִם עֲנִי וְכָל וְחָסוּ בִּשְׁם ה', וְהֵינּוּ שְׁתָּבָא
לֵהֵם הַגְּאוּלָּה וַיְחָסוּ בְּצֶל ה'.
אֲמַר רַבִּי שְׁמַלְאִי מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אִין בֶּן דְּדוֹר בָּא עַד
שִׁיְכָלוּ כָּל שׁוּפְטִים וְשׁוּטְרִים מִיִּשְׂרָאֵל, שְׁנֶאֱמַר (ישעיה א כה-כז)
'וְאִשִּׁיכָה יָדִי עָלֶיךָ וְאֶצְרֹף כְּבוֹד סִינְיָךְ וְגו' וְאִסְרִיָּה כָּל בְּדִילֶיךָ,
'וְסִיגִיךָ' הֵינּוּ תַּעֲרֻבוֹת הַפְּסוּלוֹת שֶׁכָּר, וְ'בְּדִילֶיךָ' הֵינּוּ הַמּוֹבְדִלִים
לְהִיּוֹת רֹאשֵׁי הָעָם, שֶׁהֵם הַשּׁוּפְטִים, וְאַחֲרֵי שִׁיּוּסְרוּ הַשּׁוּפְטִים
יִתְקִיִם הַפְּסוֹק הַבִּא, 'וְאִשִּׁיכָה שׁוּפְטֶיךָ כְּבָרָשָׁנָה וְיַעֲצִיךָ כְּבַתְחָלָה
אַחֲרֵי כֵן יִקְרָא לָךְ עִיר הַצֶּדֶק קִרְיָה נְאֻמְנָה'.
אֲמַר עוֹלָא, אִין וְיִשְׁלִים נְפִדִית אֵלֶּה בְּצִדְקָה, שְׁנֶאֱמַר (שם א כז) 'צִיּוֹן
בְּמִשְׁפַּט תִּפְדֶּה וְשִׁבְיָה בְּצִדְקָה, כְּלוּמֹר, שִׁיּוּבוֹ מְגֻלוֹתָם עַל יְדֵי
הַצֶּדֶקָה שִׁיעוּשׁ.

אֲמַר רַב פַּפָּא, אִי כְּטָלִי יְהִירִי – אִם יִתְבַּטְּלוּ הַגְּאוּוֹתִינִים מִישְׂרָאֵל,
כְּטָלִי אֲמָנוּשִׁי – יִתְבַּטְּלוּ הַמְּכַשְׁפִּים הַמַּצְעִרִים אֶת יִשְׂרָאֵל, וְכֵן אִי
כְּטָלִי יְהִירִי – אִם יִתְבַּטְּלוּ דִּינֵי יִשְׂרָאֵל הָרַשְׁעִים הַמַּטִּים אֶת הָדִין,
כְּטָלִי גִיּוֹרְפָטִי – יִתְבַּטְּלוּ הַשּׁוּטְרִים הַגּוֹיִים הַמְּכִים אֶת יִשְׂרָאֵל
בְּמַקְלוֹת. מְבִאֵר רַב פַּפָּא מַהֲכִין הוּא לְלַמַּד אֶת דְּבָרֵינוּ: אִי כְּטָלִי יְהִירִי
כְּטָלִי אֲמָנוּשִׁי, דְּכִתְבִּי (ישעיה א כה) 'וְאֶצְרֹף כְּבוֹד סִינְיָךְ וְאִסְרִיָּה כָּל
בְּדִילֶיךָ, וְסִיגִיךָ' הוּא לִשְׁוֹן רִיבֵיו וְגִדּוּלָה, וְהֵינּוּ שְׁכַשְׂאֲצוֹף
וְאִסְלָק מִישְׂרָאֵל אֶת הַגְּדוּלִים בְּגִסּוֹת הָרוּחַ שְׁבָהָם, אִזִּי אֲסִיר אֶת
כָּל בְּדִילֶיךָ שֶׁהֵם הַמְּכַשְׁפִּים הַבְּדִלִים מִירָאָה ה', וְאִי כְּטָלִי יְהִירִי
כְּטָלִי גִיּוֹרְפָטִי, דְּכִתְבִּי (צפניה ג טו) 'הִסִּיר ה' מִשְׁפָּטֶיךָ מִפְּנֵי אוֹיְבֶיךָ,
כְּשִׁיחִיָּה ה' אֶת מִשְׁפָּטֶיךָ, שֶׁהֵם הַדִּינִים הָרַשְׁעִים הַשּׁוּפְטִים אוֹתָךְ,
הוּא יִפְנֶה אֶת אוֹיְבֶיךָ, שֶׁהֵם הַשּׁוּטְרִים הַמְּכִים אֶת יִשְׂרָאֵל בְּמַקְלוֹת.

מִימְרוֹת נֹסֶפֶת בְּעֵינֵי זְמַן הַגְּאוּלָּה: אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אִם רֵאִיתִי דוֹר
שְׁתִּמְכָּעֵט וְהוֹלָךְ – שֶׁהַמּוֹן מִתְמַעַט וְהַעֲנִיּוֹת מִתְרַבֶּה, חֲכָה לוֹ –
לְמַשִּׁיחַ, שְׁנֶאֱמַר (שמואל ב' כב כח) 'וְאֵת עִם עֲנִי תוֹשִׁיעַ' וְגו' וְהֵינּוּ
שְׁכַשְׂהֵיוּ יִשְׂרָאֵל 'עַם עֲנִי' יוֹשִׁיעֵם ה'.

אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אִם רֵאִיתִי דוֹר שְׁחָרוֹת בְּרוֹת בָּאוֹת עָלָיו כְּנֶהֱרָ – שֶׁאִין
הַצְרוֹת מִפְּסִיקוֹת, אֲלֵא מִתּוֹסּוֹפוֹת וּבָאוֹת כְּנֶהֱרָ שֶׁאִינוּ פּוֹסֵק, חֲכָה
לוֹ – לְמַשִּׁיחַ, שְׁנֶאֱמַר (ישעיה יט ט) 'כִּי יִבָּא כְּנֶהֱרָ צָר (ו) רוּחַ ה' נֹסֶסָה
בו' – כְּשִׁיבּוּא צְרוֹת שׁוֹטְפוֹת כְּנֶהֱרָ, וְאָף רוּחַ ה' נֹקֶבֶת וּמַחֲרִיבָהּ
בִּישְׂרָאֵל, שְׁכַבִּיכּוֹל אָף ה' מִתְּכוּיֵן לְהַשְׁמִידָם, וְכִסְפִּיךָ לִיָּה – וְנִסְמָךְ
לוֹ הַפֶּסֶק (שם נט כ) 'וְכִבָּא לְצִיּוֹן גּוֹאֲלָה, שְׁבָאוֹתָה שְׁעָה תְּבוּאָה הַגְּאוּלָּה.
וְאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אִין בֶּן דְּדוֹר בָּא אֵלֶּה בְּדוֹר שְׁכָבוֹל וְכָאִי – שְׁכָל
יִשְׂרָאֵל הִיוּ צָדִיקִים, אִזִּי בְּדוֹר שְׁכָבוֹל חֲיִיב – שְׁכוֹלֵם יִהְיֻ שְׁוֹטָאִים.
מְבִאֵר רַבִּי יוֹחָנָן אֶת דְּבָרֵינוּ: אֲפֻשֶׁר שִׁיבּוֹא הַמַּשִּׁיחַ בְּדוֹר שְׁכָבוֹל
וְכָאִי, דְּכִתְבִּי (שם ס כא) 'וְעַמְּךָ בּוֹלֵם צָדִיקִים לְעוֹלָם יוֹשְׁוּ אֲרִיָּן,
שְׁכַשְׂהֵיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל צָדִיקִים, יִגְאָלוּ וִירְשׁוּ אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
לְעוֹלָם, וְלֹא יִגְלוּ מִמֶּנָּה עוֹד. וְאֲפֻשֶׁר שִׁיבּוֹא בְּדוֹר שְׁכָבוֹל חֲיִיב,
דְּכִתְבִּי (שם נט טז) 'וְיִירָא כִי אִין אִישׁ וְיִשְׁתַּוְּמֵם כִּי אִין מִפְּנִיעַ, שִׁירָאָה
ה' שֶׁאִין בָּהֶם אִישׁ כְּשֶׁר שִׁיגָאֵלוּ בּוֹכּוֹתָ, וְאִין מִי שִׁתְּפַלֵּל עַל
הַגְּאוּלָּה, וְכִתְבִּי (שם מח יא) 'לְמַעַנִי לְמַעַנִי אֲעֲשֶׂה כִּי אֵיךְ יִחַל וּכְבוֹדִי
לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן, וְהֵינּוּ שְׁכַשְׂלָה יִהְיֶה לְיִשְׂרָאֵל זְכוֹת, יִגְאָלֵם ה' לְעַם
לְעַמּוֹ שְׁמוֹ הַגְּדוֹל כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְחַלֵּל, וְכִדִּי שֶׁלֹּא יִטְלוּ הַגּוֹיִים אֶת
כְּבוֹדוֹ וַיֹּאמְרוּ שִׁיד אֱלֹהֵיהֶם רַמָּה.

הַגְּמָרָא מְמַשִּׁיכָה לְדוֹן בּוֹמֵן בִּיאַת הַמַּשִּׁיחַ: אֲמַר רַבִּי אֱלִפְסִנְדְּרִי, רַבִּי
יְהוֹשֻעַ בֶּן לִי רַבִּי – הַקְּשָׁה סְתִירָה בֵּין שְׁנֵי לִשְׁנוֹת שְׁנֶאֱמַר
בִּפְסוֹק, שְׁנֶאֱמַר לְגַבִּי זְמַן הַגְּאוּלָּה 'אֲנִי ה' בְּעִתָּהּ אֲחִישְׁנָה' (ישעיה ס
כז), וְקִשָּׁה, כְּתִיב לִשְׁוֹן 'כְּעִתָּה', וְהֵינּוּ שְׁתָּבָא הַגְּאוּלָּה בּוֹמֵן קְבוּעַ
וּמְסוּיִם, וְכִתְבִּי בָאוֹתוֹ פְּסוֹק 'אֲחִישְׁנָה', כְּלוּמֹר שֶׁה' יִחַשׁ וַיְקַרֵּב אֶת
זְמַן הַגְּאוּלָּה. וְתִירֵץ בַּעֲצֻמָּה, אִם כִּי יִשְׂרָאֵל, אֲחִישְׁנָה – אֲמַדָּה לָהֶם
אֶת זְמַן הַגְּאוּלָּה קוֹדֵם הָעֵת הַמִּיּוֹעֶדֶת לוֹ, וְאִם לֹא זָכוּ, תִּהְיֶה
הַגְּאוּלָּה כְּעִתָּה – בּוֹמֵן שֶׁנִּקְבַּע לָהּ.

הַגְּמָרָא דְּנָה עֵתָה בָּאוּפֵן בִּיאַת הַמַּשִּׁיחַ: אֲמַר רַבִּי אֱלִפְסִנְדְּרִי, רַבִּי
יְהוֹשֻעַ בֶּן לִי רַבִּי – הַקְּשָׁה סְתִירָה בֵּין שְׁנֵי פְּסוֹקִים, כְּתִיב לְגַבִּי אֲפֹן
בִּיאַת הַמַּשִּׁיחַ שְׁנֶרָאָה לְדִנְיָאֵל בְּמַחֲזָה (דניאל ג י) 'וְאֶרֶץ עֲנִיָּה
שְׁמִיָּא כִּבְר אֵינֵשׁ אֲתָה' – 'וְהִנֵּה עִם עֲנִי הַשָּׂמַיִם כְּדָמוֹת בֶּן אָדָם

בא' / והיינו שיבא המשיח במהירות, כענני השמים, וְכֵתִיב (וזכרה ט
ט) 'צִלִּי מֵאֵד בַּת צִיּוֹן הִרְעִי בַת יְרוּשָׁלַם הִנֵּה מִלְכָּךְ יָבוֹא לָךְ צִדִּיק
וְנוֹשֵׁעַ הוּא עֲנִי וְיֹדֵבֵךְ עַל חֲמוּרִי, והיינו שיבא המשיח לאט, כעני
הרוכב על חמור בעצלות. וְתִירֵץ בַּעֲצָמוֹ, אם יָבוֹא יִשְׂרָאֵל, יבוא
המשיח במהירות 'עַם עֲנִי שְׁמִינִי, ואם לא יָבוֹא, יבוא לאט, כְּעִנֵּי
הַרוֹכֵב עַל חֲמוּר.
מביאה הגמרא מעשה בענינו של פסוק זה: אָמֵר לִי שְׂבוֹד מִלְכָּא
– אמר מלך פרס לְשִׁמְוֵאל בֶּדֶרֶךְ לַעֲג, אֲמַרְתּוֹ, מִשִּׁיחַ עַל הַמֶּלֶךְ אֲנִי
– אתם אומרים שהמשיח יבוא על חמור, ואין זה כבוד עבורו
לבוא רכוב על חמור. אֲשִׁשְׁרֵי לִי סוֹסָא בְּרָקָא דְּאִית לִי – אשלה
לו אני סוס מסורק ונאה שיש לי. אָמֵר לִי שְׁמוּאֵל בֶּדֶרֶךְ דְּחִיָּה, מִי
אִית לָךְ בֶּר חֲיִיד גְּזוּנִי – וכי יש לך סוס שיש בו מאה גזוני צבעים,
כמו חמור של המשיח, שיש בו מאה גזונים.
הגמרא מביאה מעשה השיך לביאת המשיח רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי,
אֲשֶׁכְחִיָּה – מצאו לְאֵלֵיהוּ הַנְּבִיא, דְּהָיוּ קָאִי אֲפִתְחָא דְּמַעְרָתָא –
שהיה עומד על פתח מערתו דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָנָן, כשהתחבא שם
מהרומאים, אָמֵר לִי – שאל אותו רבי יהושע בן לוי, אֲהֵינָא
לְעֵלְמָא דְּאִתִּי – האם אני אבוא לחיי העולם הבא. אָמֵר לִי אֵלֵיהוּ,
אִם יִרְצָה אֲדוֹן הָהָא, וכוונתו היתה לשכינה שהיתה שרויה שם.
אָמֵר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, באותו זמן, שָׁנִים רַבִּית, והם אֵלֵיהוּ הַנְּבִיא
רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָנָן, וְקוֹל שְׁלֵשָׁה שְׁמַעְתָּ, והיינו קול השכינה
שהיתה שרויה שם.
אָמֵר לִי – המשיך ושאל רבי יהושע בן לוי את אֵלֵיהוּ הַנְּבִיא,
אִמַּת אֲתִי מִשִּׁיחַ – מתי יבוא המשיח. אָמֵר לִי אֵלֵיהוּ, זִיל שִׁיְלִיָּה
לְדִיָּיָה – לך ושאל את המשיח עצמו. המשיך ושאלו, וְיִבְיָא יְתִיב
וְהִיכִן נִמְצָא הַמְּשִׁיחַ. הָשִׁיב לוֹ, אֲפִתְחָא – בשער (דִּקְרָתָא) [דְּעִיר
רוּמִי], כְּלוּמַר, בגן עדן, בַּמְּקוֹם הַמְּכוּזֵן כִּגְדַּשְׁתָּ שַׁעַר הָעִיר רוּמִי. חוּר
וְשָׂאֵל, וְיִבְיָא יְתִיב, מִה דַּם סִימְנִי, שְׁלִפְתִּים אֲדַע שַׁעַר
הַמְּשִׁיחַ. וְיִבְיָא אֵלֵיהוּ, יְתִיב בִּינִי עֲנִי סוֹכְלִי חֲלָאִים – הוא יושב בין
העניים שיש להם נגעים, וְכוּלָן – וכל החולים הנמצאים שם,
כשהם מְנַקִּים את נגעיָהֶם, שְׂרִי וְאֶסִּירִי בְּהָד וְיִמְנָא – פותחים בפעם
אחת את כל נגעיָהֶם, ומְנַקִּים אותם, וְחוּזְרִים וְקוֹשְׁרִים אותם
בַּתְּחֻבוֹשׁוֹת. אֵיָהּ – אבל הוא, הַמְּשִׁיחַ, שְׂרִי הָד וְאֶסִּירִי הָד – פותח
גַּע אֶחָד וּמְנַקְהוּ וְחוּזְרִי וְסוּגְרִי, וכך עושה לְכָל גַּע בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, כִּיּוֹן
דְּאָמֵר, דִּילְמָא מְבַעְיָא – שְׂמָא אֲתַבְּשׁ לְבוֹא לְגֹאֹל אֶת יִשְׂרָאֵל,

דְּלֵא אֵיִעָבֵב – שלא אתעכב זמן הנצרך לקשור שני נגעים, אלא
אֲצֵא לְגֹאֹלֵם מִיָּד.
ממשיכה הגמרא במעשה זה: אִזֵּל לְנִבְיָה – הלך רבי יהושע בן לוי
לְמִשְׁחֵי וְאָמֵר לִי 'שְׁלוֹם עֲלֶיךָ רַבִּי וְמוֹרִי, אָמֵר לִי הַמְּשִׁיחַ, 'שְׁלוֹם
עֲלֶיךָ בֶּר לִיּוֹא' – 'שְׁלוֹם עֲלֶיךָ בן לוי'. אָמֵר לִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי,
לְאִמַּת אֲתִי מִד – מתי יבוא אדוני, לְגֹאֹל אֶת יִשְׂרָאֵל. אָמֵר לִי
הַמְּשִׁיחַ, הַיּוֹם אֲבֹא. אָמֵר לְנִבְיָי אֵלֵיהוּ – בא רבי יהושע בן לוי
לְאֵלֵיהוּ הַנְּבִיא, אָמֵר לִי אֵלֵיהוּ מִאי אָמֵר לָךְ הַמְּשִׁיחַ, אָמֵר לִי,
אֲמַר לִי הַמְּשִׁיחַ 'שְׁלוֹם עֲלֶיךָ בֶּר לִיּוֹא'. אָמֵר לִי אֵלֵיהוּ, אֲבַתְּחָךְ לָךְ
וְלִבְכוּךָ לְעֵלְמָא דְּאִתִּי – בדיבור זה הבטיחך המשיח שאתה ואבִיךָ
מוֹמְנִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, שְׂאֵם לֹא הִיִּית בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא לֹא הִיָּה
מְשִׁיב לָךְ שְׁלוֹם, וְאֵם לֹא הִיָּה אֲבִיךָ בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא לֹא הִיָּה מְכַנָּה
אוֹתָךְ בִּשְׁם אֲבִיךָ, 'בן לוי'.
אָמֵר לִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, שְׁקוּרִי קָא שְׁקֵר בִּי – הַמְּשִׁיחַ שִׁקֵּר לִי
בְּדַבְרִי, דְּאָמֵר לִי 'הַיּוֹם אֲהֵינָא' – היום אבוא לְגֹאֹל אֶת יִשְׂרָאֵל,
וְלֹא אֲהֵא – וכבר הסתיים היום, וְלֹא בֹא לְגֹאֹלֵם. אָמֵר לִי אֵלֵיהוּ,
הָכִי אָמֵר לָךְ – כך היתה כוונתו לומר לך, כְּלוּשׁוֹן הַפְּסוֹק בַּתְּהִלִּים
(צא ה' תִּיּוֹם אִם בְּקוֹלִי תִשְׁמָעוּ, כְּלוּמַר, אֲבֹא הַיּוֹם לְגֹאֹל אֶת
יִשְׂרָאֵל, אִם יִשְׂרָאֵל יִשְׁמָעוּ בְּקוֹל ה').
מביאה הגמרא מעשה בענין קץ הגאולה: שְׁאֵלִי תִלְמִידִי אֶת רַבִּי
יִוִּסְרִין בֶּן קִיסְמָא, אֵיִמְתִּי בֶן דְּוִד בָּא. אָמֵר לְהֵם, אֲנִי רֹצֵה לְהַשִּׁיב,
כִּיּוֹן שְׂמִיתִירָא אֲנִי – חוששתי שאחרי שאומר לָכֶם, שְׂמִיתִירָא
מְכַנֵּי אוֹת – סימן וְרֵאִיהִי לְדַבְרִי. אָמֵר לוֹ תִלְמִידִי, אִין אֲנִי מְבַקְשִׁין
מִכָּד אוֹת. אָמֵר לְהֵם, לְבִשְׁפִּיל תִּשְׁעֵר הָהָא – של רומי, וְיִבְנֶה, וְיַחְזוֹר
וְיִפּוֹל, וְיִבְנֶה שׁוֹב, וְיִפּוֹל פַּעַם נוספת, וְאִין מְבַקְשִׁין לְבִנּוֹתָי עַד שְׁכֵן
דְּוִד בָּא.
אָמֵר לוֹ תִלְמִידִי, רַבִּינִי, תֵּן לָנוּ אוֹת לְדַבְרִיךְ. אָמֵר לְהֵם רַבִּי יוֹסִי
בֶּן קִיסְמָא, וְכִי לֹא כָּד אֲמַרְתֶּם לִי מִתְחִילָא, שְׂאִין אֲתֵם מְבַקְשִׁין מְכַנֵּי
אוֹת. אָמֵר לוֹ, וְאָף עַל פִּי בֶן – אף שאמרנו לך שלא נִבְקֵשׁ, הִרִינוּ
מְבַקְשִׁים מִמֶּךָ אוֹת. אָמֵר לְהֵם, אִם כָּד – אם האמת כְּדַבְרִי, יִתְפְּכוּ
מִי מַעֲרַת שְׂמִישׁ יוֹצֵא נַחַר הִירְדוֹן, לְדָם, וְיִתְפְּכוּ לְדָם.
מספרת הגמרא: בְּשָׁעַת פְּסִידָתוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי בֶּן קִיסְמָא, אָמֵר לְהֵן
לְתִלְמִידִי, תְּעִמְקוּ לִי אֲרוֹנִי – קברו את הארון עם גופי בְּעוֹמֵק
הַקֶּרֶקֶע,

סנהדרין דף צח עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עזו והדר" (ליום ראשון) רלה

(עמוד ה יח"ב), ומחמת האמור בפסוק זה אתה חושש שמו יפגעו כך
הצרות שיהיו באותו הזמן, אם כן, **בא ואראך דונתוהו בעולם הזה**
– בזמן הזה, בזמן שאדם יוצא לשדה שלו, ופגע בו סנאי – אדם
הממנה על מדידת וידעת גבולות השדות של האנשים, ובידו
לקצר את שדהו של האחד ולהוסיפה לאחר, הרי זה דומה בענינו
כמי שפגע בו אר, שרוצה לקצר את שדותיו. נכנס לעיר, פגע בו
נפא הגובה את המכס עבור המלך, דומה כמי שפגעו דוב, שרוצה
ליטול ממנו ממון עבור המכס. נכנס לביתו ופגע בניו ובנותיו
מוטלן ברעב, דומה כמי שפגעו נחש, ואם כן מדוע אתה חושש
יותר מזה ביאת המשיח.
מבאר הגמרא: **אלא משום דכתיב על זמן ביאת המשיח** (ירמיה ל)
שאלו נא וראו אם ילד יצר ויכיר דרך הזכרים ללדת), מידע ראיתי
כל יצר ידיו על חקציו (מותניו) **כילדה ונהפכו כל פנים לירקון,**
מאי – על מי נאמר 'ראיתי כל יצר, אמר רבא פר יצחק, אמר רב,
מי שכל גבורה שלו – הקדוש ברוך הוא, שכל הגבורה שלו,
וביכול הוא מצטער כילדה בזמן ביאת המשיח. ומאי ונהפכו כל
פנים לירקון, אמר רבי יוחנן, **כל פנים** היינו גם **פמלא של מעלה**
– המלאכים וגם **פמלא של מטה** – ישראל, **פשעה שאמר הקדוש**
ברוך הוא, הקלו מעשה ידיו, והקלו מעשה ידיו – גם הגויים וגם
ישראל הם מעשי ידיו, והוא אמר אלו מפני אלו – את הגויים מפני
ישראל, ועל אותה שעה נאמר שיצטערו המלאכים וישראל, עד
שיהפכו פניהם לירקון מרוב צער, ולכן לא רצה רבי יוחנן להיות
בזמן ביאת המשיח.
מביא הגמרא משל לדבר זה: **אמר רב פפא, היינו דאמר אינש –**
זהו מה שרגילים בני אדם לומר, רהט ונפל תורא – כשרץ השור
ונפל, ואינו יכול לחרוש בשדה, ואזיל וישי ליה ספיא באוריה –
והלך בעליו והעמיד את הסוס באורותיו, מכל מקום אחר כך
כשמבריא השור, קשה לבעלה לסלק את הסוס ממקומו כדי
להחזיר את השור, אף שבתחילה לא רצה להעמיד את הסוס
באורותיו. מפני שהשור היה חביב עליו יותר. וכך כאן, אחר שירדו
ישראל מגדולתן וניתנה הגדולה לאומות העולם, קשה בעיני ה'
לחזור ולאבד את אומות העולם עבור ישראל.
אמר רב גידל, אמר רב, עתידין ישראל דאכלי שני משיח – אותו
שובע ושפע שיהיה בימות המשיח, יהיה לישראל. תמנה הגמרא:
אמר רב יוסף, פשיטא שאותו שובע יהיה לישראל, ואלא מאן אכיל
לח – וכי מי יהנה מאותו שובע, חילק ויכליל אכיל לחו – שמוא
שדע ושדות יהנו ממנו.
מביא הגמרא: רב גידל אמר כן **לאפוקי – להוציא משיחתו דרבי**
הילל, דאמר רבי הילל, אין משיח עתיד לבוא לישראל, לפי שכל
אכלוהו בימי חקתה, שהוא היה משיח, וכל הנבואות שנאמרו על
הטובות הגשמי שיהיו בזמן מלך המשיח כבר התקיימו בזמן
חזקיהו המלך.
הגמרא מביאה מימרות נוספות השייכות לענין המשיח: **אמר רב,**
לא אפרי עלמא – לא נברא העולם אלא לרד – בזכות דוד שהיה
עתידי לומר שירות ותשבחות לה. ושמואל אמר, למשה – בזכות
משה רבינו, שהיה עתיד לקבל את התורה. ורבי יוחנן אמר, למשיח
– שגדולתו יתירה.
הגמרא מבררת מה שמו של המשיח. מבררת הגמרא: **מה שמו של**
המשיח. דבי רבי שילא אמר – בני בית מדרשו של רבי שילא היו
אומרים 'שילא' שמו, כעין שמו של רבם, ודרשו כן מהפסוק,
שנאמר לגבי מלך המשיח (בראשית מט ט) **לא יסור שבט מיהודה**
ומחקק מבין רגליו עד כי יבא שילא ולו יקחה עמים. דבי רבי ינאי
אמר, 'ינו' שמו, כעין שמו של רבם, שנאמר (תהלים עב ז) **יהי שמו**
לעולם לפני שמש וינו שמו, ולפני שמש' היינו לפני בריאת
העולם, שכבר אז היה שמו קיים, וכמבואר בפסחים (נר). ששמו של
משיח הוא אחד משבעה דברים שנבראו קודם שנברא העולם. דבי
רבי חנינה אמר, 'חנינה' שמו, שנאמר בנבואת ירמיה לישראל (ירמיה
טו יא) **אשר לא אתן לכם חנינה' – שעדיין לא יבא המשיח. ויש**
אומרים, 'מנחם בן חזקיה' שמו, שנאמר (איכה א טו) **כי רחם מנחם**

כיון שבמלחמת גוג ומוגוג אין כל דקל ודקל ששקבל שאין סוס של
פרסיים נקשר בו, כלומר, עתידים פרס ומדי לכבוש את בבל,
ותהיה ארץ בבל מלאה בפרסיים וסוסייהם, ואחר כך יעלו פרס
ומדי על ארץ ישראל, ואין לה כל ארץ וארץ של קברות ששקאין
ישראל שאין סוס מדי אוכל בו תבן, כלומר שיוציאו את הארונות
לעשות מהם אבוס לסוסייהם, ולכן ביקש שיעמיקו את אורנו
בקרע שבארץ ישראל, כדי שלא יוציאוהו בזמן מלחמת גוג
ומוגוג.
מימרות נוספות בענין קץ הגאולה: **אמר רב, אין בן דוד בא עד**
שתתפשט מלכות הרשעה על עם ישראל תשעה חדשים, שנאמר
(מלכים א) 'לכן יתנם עד עת יולדה ילדה' כלומר, ה' יתן את ישראל
ביד הגויים שיעור זמן שהוא 'עד עת יולדה ילדה', והיינו תשעה
חדשים שהם זמן העיבור, וסיום הפסוק הוא 'ותר אחיו ושובו על
בני ישראל', והיינו שמלכות הרשעה תתפשט על כל העולם, בכל
מקום שישראל מצויים בו, ודבר זה יארע קודם הגאולה, שהרי
בפסוק הבא נאמר (שם א) **יצמד ורצה בעז ה' בגאון שם ה' אלהיו**
וישובו כי עתה יגדל עד אפסי ארץ, ובתרגום של פסוק זה נאמר
'ויתיבון מביני גלותהון', כלומר וישובו מבין גלותיהם.
אמר עולא, ייתי – יבוא המשיח, ולא אחמיניה – ויהי רצון שלא
אראנו, כלומר שלא אהיה בימיו. וכן אמר רבא, ייתי, ולא
אחמיניה. אבל רב יוסף אמר, ייתי – יבוא המשיח, ואפי' דאיתב
בטולא דפשיטא דחמיה – ואפילו אם אובח לשבת רק בצל גללי
המורו של המשיח, אף בזה אני מתרצה, ולבד שראנו.
הגמרא מבררת מדוע עולא ורבה לא רצו לראות בביאת המשיח:
אמר ליה אפי' (לרבה) [לרבא], מאי מעמא – מה הטעם שאינך
רוצה להיות בזמן המשיח, אלימא משום חבלי של משיח – אם
משום הזמנים הרעים שיהיו בעת ביאת המשיח, ונהניא בבריתא,
שאלו תלמידיו את רבי אלעזר, מה נעשה אדם וינצל מחבלי של
משיח, ואמר להם, יעסוק בתורה ובגמילות חסדים, ואם כן אין לה
לחוש מביאתו, שהרי מר, הא תורה והא גמילות חסדים, הרי יש
בו גם תורה וגם גמילות חסדים. אמר רבא, אני חושש שמא
יגרם החטא ולא יעמדו לי זכויותי באותו זמן, ואענש.
וביאר רבה את חששו, שזהו פדרשתו דרבי יעקב בר אידי בענין
אחר, דרבי יעקב בר אידי רבי – הקשה סתירה בין שני פסוקים,
בתיב לגבי יעקב אבינו כשברח מעשיו אחיו, לאחר שנטל את
הברכות מיצחק אבינו, שאמר לו ה' **הנה אנכי עמך**
ושמרתך בכל תלך, ובתיב (שם ב) 'ויאמר יעקב מאד ייזגר
לך, ולכאורה קשה, כיון שהבטיחו הקדוש ברוך הוא שישמרו
מדוע התיירא, אלא הטעם הוא, משום שהיה מתירא שמא יגרם
החטא, ולכן אף רבה חשש שמא יגרם החטא ויענש בעת ביאת
המשיח.
מביא הגמרא מקום שאכן בגלל החטא השתנתה הגזירה:
בתיבא, נאמר בפסוק (שמות טו טו) **עד יעבר עמך ה' עד יעבר עם זו**
קנית, ויש לדרוש כך את כפל הלשון, עד יעבור עמך ה', זו בריאה
ראשונה – הפעם הראשונה שנכנסו ישראל לארץ ישראל, בזמן
יהושע בן נון, עד יעבור עם זו קנית, זו בריאה שנייה – בזמן עזרא
הסופר, אחרי גלות בבל, אמור מעתה – מכך שנסמכו שתי הביאות
זו לזו יש תלמוד שראויים היו ישראל לעשות להם גם בריאה שנייה
בבריאה ראשונה, שיעלו לארץ ישראל בכוח עצמם, ולא יצטרכו
לקבל רשות ממלכי פרס, אלא שגם החטא ולא זכו לכך, והוצרכו
לרשותו של כורש מלך פרס.
הגמרא ממשיכה לדון בצרות שיהיו בזמן ביאת המשיח: **וכן אמר**
רבי יוחנן, ייתי ולא אחמיניה – יבוא המשיח ולא אראנו, כלומר,
שלא יבוא בימי. אמר רבי ירמיה לרבי יוסף, מאי מעמא אינך רוצה להיות
בזמן ביאת המשיח, אלימא משום דכתיב לגבי האנשים המצפים
לביאת המשיח, בזמן שביאתו אינה טובה להם כלל, אלא יענשו
בו, הוי המתאווים את יום ה' למה זה לכם יום ה' הוא חשך ולא
אור, באשר יגום איש מפני האוי' ופגעו חרוב וקא חבית] ויפסק דו'
אל הקיר ונשבו נחש, הלא חשך יום ה' ולא אור ואפ' ולא נגה לו'

1 מְנַחֵם מְשִׁיב נֶפֶשׁ, כְּלוּמַר הִתְרַחַק מִמְּנֵי הַמְּשִׁיחַ שְׁשֵׁמוֹ 'מְנַחֵם'
2 שְׁנוּלַד בְּשַׁעַת הַחֹרֶבֶן, וְהֵלֶךְ לִגְן עֵדֶן, וְקִבְּלָה הֵיטָה בִּידֵם שֶׁהִיָּה 'בֶּן
3 חֻזְקִיָּה'. וְרַבֵּנּוּ אָמְרִי – וְחֻכְמִים
4 אֹמְרִים, חִיּוּרָא דְּרַבִּי שְׁמוֹ – מִצּוֹרֵעַ שֶׁל בֵּית רַבִּי הוּא שְׁמוֹ שֶׁל
5 הַמְּשִׁיחַ, שְׁנַאמָר עַל הַמְּשִׁיחַ (יִשְׁעִיָּה נֶגַד) 'אֲכֵן חָלְלִינוּ הוּא נִשְׂא
6 וּמְכַאֲבִינוּ סָבְלָם וְאַנְחָנוּ חֲשָׁבְנוּהוּ נְנוּעַ מוֹכֵה אֱלֹהִים וּמְעוֹנָה,
7 כְּלוּמַר, שֶׁהַמְּשִׁיחַ סוֹבֵל אֶת הַמַּחֲלוֹת וְהַמְּכַאֲבִים שְׂרָאוּיִים לְבוֹא
8 עֲלֵינוּ מִחֻמַּת עוֹנוֹתֵינוּ, וְאַנְחָנוּ חֲשַׁבְנוּ שֶׁהוּא שְׁנָאוֹ לִפְנֵי ה' וְלִכֵּן
9 הוּא סוֹבֵל.
10 אָמַר רַב נַחֲמָן, אֵי מִן חֵיָּא הוּא – אִם הַמְּשִׁיחַ הוּא מֵאוֹתָם בְּנֵי אָדָם
11 הַחַיִּים עֵתָה, הֵרִי הוּא כְּגֹן אָנָּה – כְּדוֹגְמַתִּי, שְׁנַאמָר (יִרְמְיָה לִבָּא) 'וְהָיָה
12 אֲדִירוֹ מִמֶּנּוּ וּמוֹשְׁלוֹ מִקֶּרְבוֹ יֵצֵא', כְּלוּמַר, 'אֲדִירוֹ', שֶׁהוּא כִּינּוּי
13 לַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, יִהְיֶה 'מִמֶּנּוּ' ו'מִקֶּרְבוֹ', מִתּוֹךְ הַבָּאִים מִבֵּית דּוֹד וְיֵשׁ
14 לָהֶם מַלְכוּת וּמִמְשָׁלָה עַל יִשְׂרָאֵל, וְרַב נַחֲמָן הִיָּה חֲתָנוּ שֶׁל רִישׁ
15 גְּלוּתָא, וְהִיָּה לוֹ שְׁלֹטֹן עַל יִשְׂרָאֵל.
16 אָמַר רַב, אֵי מִן חֵיָּא הוּא – אִם הַמְּשִׁיחַ הוּא מֵאוֹתָם בְּנֵי אָדָם הַחַיִּים
17 עֵתָה, כְּגֹן רַבֵּינוּ הַקְּדוֹשׁ – וְדָאִי זֶהוּ רַבִּי יְהוּדָה הַנִּשְׂאִי, שֶׁהוּא חֲסִיד
18 גְּמֹר וְסוֹבֵל יְסוּרִים, וְאֵי מִן מֵתִיא הוּא – אִם הוּא מֵאוֹתָם שֶׁכֶּבֶר
19 מֵתוֹ, כְּגֹן – וְדָאִי זֶהוּ דְּנִיָּאל אִישׁ חֲמוּדוֹת, שֶׁהִיָּה חֲסִיד גְּמֹר וְסוֹבֵל
20 יְסוּרִים, שֶׁהוֹשִׁלָךְ לְגוֹב הָאֲרִיּוֹת.
21 אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲמִיד לָהֶם

22 לְיִשְׂרָאֵל 'דְּדוֹד' אַחֵר – מֶלֶךְ אַחֵר שְׁשֵׁמוֹ דּוֹד, שְׁנַאמָר (יִרְמְיָה ל ט)
23 'וְעַבְדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת דְּוֹד מִלִּפְנֵי אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם, וְיֵשׁ לְדִרּוֹשׁ,
24 שְׁלֹשׁוֹן 'אֲשֶׁר הֵקִים', כְּלוּמַר שֶׁהֵקִים בַּעֲבָר, לֹא נֶאמַר בַּפְּסוּק, אֱלֹא
25 'אֲשֶׁר אָקִים', שֶׁאֵקִים לָהֶם בַּעֲתִיד, וְאִין זֶה דּוֹד הַמֶּלֶךְ שֶׁכֶּבֶר הִיָּה.
26 מִקְּשָׁה הַגְּמָרָא: אָמַר לִיָּה רַב פֶּפְאָ לְאַבְנִי, כִּיִּצַּד נִיתֵן לֹמֵר כֵּךְ,
27 וְהַכְּתִיב (יִחְזַקְאֵל לז כה) 'וַיָּשָׁבוּ עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדֵי לַיַּעֲקֹב
28 אֲשֶׁר יָשָׁבוּ בָּהּ אֲבוֹתֵיכֶם וַיָּשָׁבוּ עָלֶיהָ הִמָּה וּבְנֵיהֶם וּבְנֵי בְנֵיהֶם עַד
29 עוֹלָם וְדוֹד עַבְדִּי נִשְׂאִי לָהֶם לְעוֹלָם, וּמִשְׁמַע שְׁדוֹד הַמֶּלֶךְ, שֶׁכֶּבֶר
30 הִיָּה 'עַבְדִּי' הוּא יִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם. מִתְּרַצָּת הַגְּמָרָא: דּוֹד בֶּן יֵשִׁי וְדוֹד
31 הַחֹדֶשׁ יִהְיוּ כְּגֹן 'קִיסָר' ו'פִּלְגִי קִיסָר' – מֶלֶךְ, וּמִשְׁנָה לַמֶּלֶךְ, שְׁדוֹד
32 הַחֹדֶשׁ יִהְיֶה הַמֶּלֶךְ, וְדוֹד בֶּן יֵשִׁי יִהְיֶה שְׁנֵי לוֹ, כֹּאמֹר בַּפְּסוּק שִׁיְהִיָּה
33 'נִשְׂאִי', שֶׁהוּא פָּחוֹת מִמֶּלֶךְ.
34 אֲגַב הַפְּסוּק שֶׁהוּבָא לַעֲלֵל בַּעֲנִין אוֹתָם הַמְּצַפִּים לְגֹאֲלוֹהָ וְאִינֵם
35 יוֹדְעִים שֶׁאִין זֶה טוֹבָה עֲבוּרָם, מִבְּאֵרֶת הַגְּמָרָא אֶת הַפְּסוּקִים הַלְלוּ:
36 דְּרַשׁ רַבִּי שְׁמֵלָאִי, מֵאֵי דְּכְתִיב (עֲמוֹס ה יח) 'הוּי הַמֵּתָאִוִּים אֶת יוֹם ה'
37 לָמָּה זֶה לָכֶם יוֹם ה' הוּא חֶשֶׁךְ וְלֹא אוֹר, מָשָׁל לְתִרְנָגוּל וְעַמְלָף לִמִּין
38 עוֹף שֶׁאִין לוֹ עֵינָיִים] שֶׁהִיוּ מְצַפִּין לְאוֹר, אָמַר לִיָּה תִרְנָגוּל לְעַמְלָף,
39 מוֹכֵן הַדְּבָר שֶׁאֵנִי מְצַפֶּה לְאוֹרָה, שְׁאוֹרָה שְׁלִי הִיא, שֶׁהִרִי יֵשׁ לִי
40 עֵינָיִים לְרֹאוֹת וְאֵנִי נֹצֵר לְאוֹר, וְאִילוּ אֶתָּה, לָמָּה לָךְ אוֹרָה, וְהִרִי
41 אִין לָךְ עֵינָיִים כֻּלָּל.